

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja Islannin välisestä sopimuksesta matkustajarekisteritietojen (PNR) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (EU-Islanti PNR-sopimus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja Islannin välisestä sopimuksesta matkustajarekisteritietojen (PNR) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (EU-Islanti PNR-sopimus) (U 5/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suu-
relle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Amanda Mäkelä, oikeusministeriö

Viitetiedot

E 45/2023 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio on jakanut Euroopan unionin ja Islannin välillä neuvotellun sopimusluonnoksen matkustajarekisteritietojen (PNR) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Sopimus muodostaa oikeusperustan, jonka nojalla lentoliikenteen harjoittajat voivat siirtää PNR-tietoja. Sopimusluonnos sisältää määräykset siitä, miten PNR-tietoja voidaan siirtää Islantiin ja käsitellä Islannissa. Se sisältää lisäksi määräykset EU:n jäsenvaltioiden ja Islannin viranomaisten sekä Europolin ja Eurojustin välisestä PNR-tietojenvaihdosta. Sopimus on liiteasiakirjoineen kaikkia osapuolia oikeudellisesti sitova.

Valiokunnan lausunto HaVL 5/2025 vp

Komission tavoitteena on, että sopimus allekirjoitettaisiin viimeistään toukokuussa. Sopimuksen tekeminen edellyttää neuvoston lisäksi myös parlamentin hyväksyntää.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että EU pyrkii neuvottelemaan Islannin kanssa PNR-sopimuksen. Valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että neuvottelut EU-Islanti PNR-sopimuksesta saadaan päätettyä mahdollisimman pian.

Valtioneuvosto katsoo, että komission jakama sopimusluonnos vastaa pääosin komissiolle annettuja neuvotteluohjeita ja Suomen tavoitteita. Islanti on täytäntöönpannut EU:n rikosasioiden tietosuojadirektiivin. Näin ollen osa neuvotteluohjeissa edellytetyistä seikoista, kuten oikeussuojakeinoista, on saatettu Islannissa voimaan tätä kautta. Kyseisistä seikoista ei ole siten ollut tarvetta ottaa määräyksiä sopimusluonnokseen.

Valtioneuvosto katsoo, että sopimusluonnoksessa on saavutettu tasapaino kansalaisten turvallisuuden varmistamisen ja perusoikeuksien kunnioittamisen välillä ja että se sisältää sellaiset suojatakeet, joilla valtioneuvoston mielestä voidaan varmistua sopimuksen yhteensopivuudesta EU:n perusoikeuskirjan keskeisten artiklojen kanssa. Sopimusluonnos kunnioittaa perusoikeuksia ja erityisesti oikeutta yksityisyyteen ja henkilötietojen suojaan sekä antaa lentoyhtiöille niiden toiminnassaan tarvitseman oikeusvarmuuden. Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelujen lopputuloksena syntynyt sopimusluonnos on hyväksyttävissä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvoston kirjelmässä on kysymys Euroopan unionin ja Islannin välillä neuvotellusta sopimusluonnoksesta matkustajarekisteritietojen (PNR) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. PNR-tiedoilla tarkoitetaan lentomatkustajia koskevia henkilötietoja, joita lentoliikenteen harjoittajat tarvitsevat varausten käsittelyä varten.

PNR-tiedot ovat tärkeä työkalu terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa. PNR-sopimusten tarkoituksena on säännellä PNR-tietojen siirtoa ja käyttöä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi siten, että noudatetaan täysimääräisesti sopimuksessa määriteltäviä henkilötietojen suojaa koskevia ehtoja. Sopimus muodostaa oikeusperustan, jonka nojalla lentoliikenteen harjoittajat voivat siirtää PNR-tietoja.

Käsiteltävänä oleva sopimusluonnos sisältää määräykset siitä, miten PNR-tietoja voidaan siirtää Islantiin ja käsitellä Islannissa. Se sisältää lisäksi määräykset EU:n jäsenvaltioiden ja Islannin viranomaisten sekä Europolin ja Eurojustin välisestä PNR-tietojenvaihdosta. Sopimus on liiteasiakirjoineen kaikkia osapuolia oikeudellisesti sitova.

Selvityksen mukaan komission jakama sopimusluonnos vastaa pääosin komissiolle annettuja neuvotteluohjeita ja Suomen tavoitteita. Islanti on Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluva maa

Valiokunnan lausunto HaVL 5/2025 vp

ja Schengenin yleissopimuksen osapuoli. Islanti on myös pannut täytäntöön EU:n rikosasioiden tietosuojadirektiivin¹. Näin ollen osa neuvotteluohjeissa edellytetyistä seikoista, kuten oikeus-suojakeinoista, on saatettu Islannissa voimaan sitä kautta. Kyseisistä seikoista ei siten ole ollut tarvetta ottaa määräyksiä sopimusluonnokseen. Selvityksen mukaan sopimusneuvotteluissa on huomioitu myös kansainvälisen siviili-ilmaisujärjestö ICAO:n hyväksymät PNR-tietoja koskevat standardit ja suositellut menettelytavat, joilla määritetään korkeatasoiset suojatoimet tietosuojan suhteen ja edistetään suojan tasoa kansainvälisellä tasolla. Valiokunta katsoo, että turvallisuus- ja tietosuojakysymykset on huomioitu sopimusluonnoksessa asianmukaisesti.

Euroopan unionin neuvosto on hyväksynyt maaliskuussa 2024 päätöksen neuvotteluvaltuuksien antamisesta komissiolle (E 45/2023 vp). Islantia koskevat neuvottelut ovat edenneet Norjan kanssa samassa aikataulussa (U 4/2025 vp). Valiokunta pitää tärkeänä, että neuvottelut EU:n ja Islannin välisestä PNR-sopimuksesta saadaan päätettyä mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 25.3.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
jäsen Joakim Vigelius ps

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäättöksen 2008/977/YOS kumoamisesta

Valiokunnan lausunto HaVL 5/2025 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne